

Naši Radgonski purgarji so leto 1848 prespali in še vedno mislijo, da jim mora kmet raboto delati, da so oni gospodje, kmet pa njih suženj; tako tudi sedaj trdijo: Ker imamo mi gorice v Gornjeradgorskem okraju, imamo mi jedini pravico določiti, kako naj se podučuje v šoli in ker znamo mi samo naš »kuheldajč« in ker smo mi v naši prevzvišenosti preleni, da se slovenskega jezika naučimo, zaukažemo, da se mora vse ljudstvo v Gornjeradgorskem okraju nemški učiti, — in to se mora zgoditi takoj!

Sluge Wratschko, Erschenjak, Šetina itd. slišijo te oblastne besede svojih obožanih mogotcev Radgonskih, klanjajo se jim globoko. Vaša volja, prevzvišeni gospodje, nam je zapoved, v eni noči bo vse nemško; Slovenci bodo izginili s sveta. Hajdi na delo, vsi občinski zastopi se skličejo in tam se ljudem pravi: Šolski ogleda Raner je naročil, da se v naši šoli samo slovenski uči, nič nemškega več; vi siromaki ne boste več mogli vaših rečij mestjanom prodati, nič od njih kupiti in tako boste morali poginiti, ker nemški ne znate! Tako z lažmi vznemirjajo ljudi, da nazadnje podpišejo pismo, s katerim tirjajo čisto nemško šolo, ker otroci že tako slovenski znajo!

Radgonski purgarji pa se smejejo in si manejo roke od veselja: Zopet smo neumne kmete opeharili; manje ko se učijo, boljše je. V tem času, ko se s trdo nemščino ukvarjajo, bi si otroci preveč drugih njim bolj koristnih znanostij pridobili in bi se preveč naučili, ker so bistro glave in bi potem preveč Slovencev boljših služb dobilo, ki jih sedaj mi in naši otroci imajo; kmet naj ostane kmet, više ne sme, za boljše reči smo mi Nemci ustvarjeni; zaradi tega naj se kmetski otroci v ljudski šoli namesto z važnejšimi in bolj koristnimi, za življenje potrebnimi vednostmi raje z nemško »špraho« trudijo. Naučili se je tako ne bodo, in ker se tako v šoli ničesar ne bodo učili, ostali bodo tako neumni, kakor poprej, ko še niso v šolo hodili. Zakaj bi se inace Nemci, ki se za nas ravno ne zmenijo veliko, nasprotno nas imenujejo »neumne kmete«, za naše šole toliko brigali? Ker se bojijo, če se naši otroci, ki so bolj bistre glave, kakor njihovi, v ljudski šoli dovolj znanostij na podlagi domačega jezika pridobijo, se potem tudi lažje drugih jezikov naučijo in tako njih otroke iz masnih služb izpodrinejo. Ali ni tako? Zakaj pa vi, Nemci, ne privolite, da bi se vaši otroci v ljudski šoli še drug jezik učili, ko trdite, da je tako potrebno, naj se otrok še drugega jezika nauči? Kaj ne, da dobro veste, da se to v ljudski šoli doseči ne more, da se te ure, ki se porabijo za učenje drugega jezika, kakor pri nas za nemškega, le krađejo drugim predmetom, ki so nam za življenje bolj potrebni, kakor teh par nemških besed, ki se jih naučijo otroci za silo na pamet, da jih v par mesecih po izstopu iz šole zopet pozabijo, saj vemo, da samo hočete to, da zaostanemo v izobrazbi za vami, da si vzdržite gospodarstvo črez nas »neumneže«, ki smo se v šoli manje učili, kakor vi.

Bodimo tedaj oprezní in varujmo si sami naše pravice, varujmo si našo šolo, vrnajmo si jo po vzgledu Nemcev, ki ne pripuščajo ne ene tuje besede v svojo šolo, ker dobro vejo, da se otrok v tem času komaj to nauči, kar mu je najpotrebnejše od vednostij za življenje in da se ne more v tem kratkem času otroku še drug jezik v glavo vbijati! Varujmo si naše pravice, in glejmo, da se bodo naši otroci, kolikor mogoče, v šoli nekaj naučili in sicer na podlagi materinega jezika. Višje šole so za to tukaj, da se tuji jeziki učijo, v ljudskih šolah se pa naj samo to uči, kar je za življenje najpotrebnejše in to malo se v tem kratkem času, ko obiskajo otroci ljudsko šolo, težko doseže, ne da bi se otroci še s tujimi jeziki mučili.

Kmetje varujte si svojo šolo, ne dajte jo tujeem v roke!

Cerkvene zadeve.

† Ferdinand Kralj, bogoslovec IV. leta.

(Svojemu prijatelju v spomin priobčil Fr. Muršič.)

(Konec.)

Vedrega lica, neskaljenega, živega očesa in zadovoljnega srca vračal se je Ferdinand od svojih zadnjih počitnic v Maribor, da bi dovršil še zadnje leto bogoslovja. Toda neskončno previdni Bog je z njim drugače ukrenil. Komaj je preteklo mesec dni, že ga napade huda bolezen — jel je bljuvati kri — ter ga priklene na posteljo. Pač si lahko mislimo, kako se je prestrašila dobra mati! Prišla je k njemu ter mu zvesto stregla. O koliko pa je trpel Ferdinand sam v tej bolezni! Vendar tožil ni nikoli. Če sem ga vprašal: »Ferdinand, kako ti je?« odgovoril mi je mirno: »Ne prehudo!« Le kadar se je prikazalo veliko krvi, vzdihnil je nekako bolestno: »Bog se usmili!« Najbolj pa ga je moralo boleli srce zavoljo ljube matere; kajti videl je, kako so zalostni, vedel pa je tudi, da jih bo moral kmalu zapustiti. Zato pa mi je večkrat rekel: »Mati se mi najbolj smilijo.« Ker pa mati ni mogla vedno bivati pri bolnem sinu, želela si ga je imeti doma pri sebi. Tako se je preselil dne 8. prosinca t. l. iz bogoslovja domov k materi in svojim ljubim domačim. Neizmerna bolest mi je pretresala dušo, ko sem zadnjič zrl na slabotnega prijatelja, ko sem mu zadnjič stiskal velo roko.

Ni mu bilo dano dolgo bivati pri svojih domačih; kajti že čez 14 dni nehalo je biti njegovo blago, čisto in nedolžno srce. Umrl je v cvetu let in lahko se reče o njem, kar pravi sv. pismo: »Ker je Bogu dopadel, je postal njegov ljubljeneč. Zgodaj je končal, pa je spolnil veliko let.« (Modr. 4, 10. 13.) Kakor da bi ga nebeški angeljci zazibali v sladko spanje, izdihnil je po-božni sin svojo blago dušo v materinem naročju. Ležeč na mrtvaškem odru smehljal se je prijazno blede obraz in videti je bil kakor nedolžni otrok, ki se v sanjah igra z nebeškimi krilatci. Ubog se je rodil, v tuji hišici, ubog je umrl, tudi pod tujo streho. A kaj pravim! Ni umrl ubog, ampak bogat, bogat na dobrih delih, ki si jih je ves čas pridno nabiral. Zato pa ga je Gospod k sebi poklical, češ: »Prav, dobri in zvesti hlapci! ker si bil v malem zvest, te bom čez veliko postavil; pojdi v veselje svojega gospoda!« (Mat. 25, 23.)

Kako so ga vsi radi imeli, pokazal je njegov pogreb, ki je bil zares veličasten. Večletni njegov spovednik, preč. g. F. J. Bohine, stolni župnik in kanonik mariborski, vodili so sprevod in njegov učenik in vodja, preč. g. K. Hribovšek, govorili so mu v cerkvi vprico mnogobrojnega ljudstva zadnje besede v slovo. Zares očetovsko mile besede pololažile so od bridkosti potrto mater in žalujoče ljudstvo. Zraven tega pa še ga je spremljalo pet duhovnikov in trije tovariši - bogoslovci, učitelji s šolsko mladino, lepa vrsta črno-belo oblečenih deklic in neprešteta množica ljudstva iz domače in sosednih župnij. Šmarjetska fara še pač ni videla tako žalostnega sprevoda. Ze mnogo duhovnikov je izredila, in še nikdar ni umrl kak bogoslovec. Kako se je že vse veselilo nove maše! Le še nekoliko mesecev in spremljala bi zopet novomašnika pred oltar Gospodov, a zdaj pa je morala svojega bodočega primicijanta spremljati h grobu! Namesto nove maše služile se bodo črne maše!

Da, da! Le nekoliko časa še, nepozabni prijatelj

in dičil bi ti častito glavo novomašniški venec; zdaj pa ležijo na tvojem ranem grobu mrtvaški venci. Nekoliko trenutkov še, in zapel bi veselo »Gloria« in »Credo«, a zdaj pa se obhajajo zate sv. maše brez »Gloria«, brez »Credo«. Toda proč žalost, proč otožnost! Saj ti tam gori še bolj veselo prepevaš prelepo glorio, saj si ti tam gori ovenčan še z lepšim vencem, vencem nebeškim!

Oj, spavaj sladko najljubši prijatelj moj! Odpočij si, trudni popotnik ti, v zemlji domači, v zemlji slovenski! Bodi ti zemljica lahka poleg tvojega ljubega očeta!

Cerkveni napredek v Svetinjah.

Čakal sem dolgo, misleč, da bo spretnejša roka od nas kaj pisala, ali zaman; zatoraj blagovolite, gosp. urednik, nekaj vrstic od preproste kmečke roke sprejeti in v Vašem listu svetu objaviti, kako in v čem mi pri Svetinjah napredujemo.

Dne 15. oktobra l. l. je blizu leto minulo, kar smo z veseljem sprejeli novega, za božjo čast, olepšanje hiše božje, za blagor faranov in zveličanje duš vnetega župnika, č. g. Ivana Bohanca, kateri so nam v tem kratkem času v cerkvi veliko veselja pripravili in sicer: iz cementa novi tlak omislili, plačan od darov radodarnih faranov in drugih darovnikov, kakor od blagodej gosp. Jožeta Petovarja, rokaja našega, sedaj v Šopronu, ki so 100 gld. darovali, kar jim Bog stoterno povrni! Tlak je g. Jožef Mursa iz Krapja pri Ljutomeru izvrstno izdelal in se vsakemu v tej stroki toplo priporoča. Dne 15. avgusta m. l. na Velike Gospojnice dan, so nam gosp. župnik priredili posebno veseli dan, ki nam ne izgine iz spomina. Naročili in omislili so lepo podobo preblazene device Marije Lurske, ki je sedaj kinč naše lepe cerkve. Za mojstersko izdelano podobo je blaga, v obče spoštovana in gostoljubna hiša Simoničeva iz Ivankovec precejšnjo svoto podarila, ostalo so dekleta vložila. Podoba so nam blagovoljno prečastiti g. dr. Ivan Križanič, stolni korar iz Maribora, slovesno blagoslovili. Vsa slovesnost se je tako-le godila: Že predvečer in v jutro ob »Zdravo Mariji« je strelba, trijančenje zvonov in naša Svetinjska godba pod vodstvom g. nadučitelja Vinka Vauda naznanjala imenitni, veseli dan.

Na Veliko Gospojnico ob 9. uri se nas zbere ogromno število v Ivankoveh pri z venci, z mlaji in slavo lokom s primernim napisom okinčani kapeli. Ko se tamkaj prelepa podoba Lurske Marije od preč. gosp. dr. kanonika blagoslovi v pričo več č. gg. duhovnikov, med gromenjem možnarjev, vzdignejo nekatera, belo oblečena in venčana dekleta podobo na nosilih, druga cvetje tresejo, spet druga se uvrstijo v procesijo s šopki v rokah in z gorečimi svečami. Vseh belooblečenih deklet je bilo število, občudovanja vredno za tako malo faro, kakor je naša, namreč 240. Zdaj tudi zagode naša vrla godba milo donečo Lursko pesem »Slava Marija«, da odmeva od doline do brega. Obilo ljudstva nas spremlja sv. rožni venec moleč in v prelepi procesiji dospemo k prijaznim Svetinjam, v dostojno okrašeno cerkev, kjer nas spet mnogobrojno število ljudij pričakuje.

Dragi bralec! Ta prizor, ta velika, lepa procesija je bil ganljiv, da so nas solze veselja polile. Ko se podoba v cerkvi na odločeni prostor stranskega oltarja položi, stopijo na pridiznico preč. g. doktor, pozdravijo nas z veseljem, da se nas je toliko število Marijinih otrok tukaj zbralo, nam v kratkih in lepih besedah razložijo čast Marijino, in svoje potovanje v Lurd ter vsakemu stanu nebeško Kraljico priporočijo, da naša naj bode. H koncu prosijo naj bi Lurska M. Božja obilno častilcev imela, obilnokrat nas k pokori obujala, nam obilno blagoslova izprošila v teh lepih Ljutomerskih goricah in

č. g. župniku v veliko veselje bila tukaj in v nebesih s krono poplatila!

Prav pristrčna hvala preč. g. dr. Križaniču, stolnemu korarju, za lepe besede, trud in požrtvovalnost, kakor tudi č. g. župniku, katerim daj Bog mnoga leta tukaj med nami biti in obilnega, dobrega sadu doživeti! Hvala tudi vsem sofaranom in dobrotnikom, ki so s kakim malim darom pripomogli, da se je ta svečanost mogla tako sijajno izvršiti! Vsem naj ljubi Bog in preblazena Devica Marija tu in v nebesih stoterno poplača!

Gospodarske stvari.

Kako se naj vzgajajo teleta?

(Konec.)

To se zgodi brez vse škode. Če pa se je tele h kravi pripuščalo in se na enkrat odstavilo, pozna se to jako, ima navadno le slabe posledice. Teletu sprememba ne dene dobro, ako je bilo navajeno dojenju. Krava se preveč vznemirja in boji za svojega mladiča, mleko postane nagloma slabše in pri teletu javi se sprememba jako neugodno. Nova hrana mu ne prija, žival hitro v razvijanju zaostane in to se le težko popravi. Iz tega vzroka je jako pametno, ako se mleko od prvih dni začneš podajati teletu v kaki posodi.

Poprašal pa bo zvedavi in vedoželjni gospodar, ki se je odločil, da bo za naprej tudi na ta način redil teleta, koliko mleka naj se živalim podaja, da nimajo premalo da se pa ob enem tudi preveč mleka ne potrti.

Na to mu odgovorimo, da je stvar precej težko prav in primerno urejevati. Ne sme se ustrašiti truda, da večkrat tele potehta, kajti po pezi ravna se tudi obilnost mleka. Razloček je med telicami in med junci. Tem se mora več, onim manj mleka podajati. Navadno velja pravilo, da se daje telicam jedna sedminka lastne peze, to se pravi, če ima blizu 36 kg podaje se ji na dan dobrih 5 kg mleka. Pri juncih, posebno če se ne bodo rezali, mora že več mleka biti in sicer petina njihove teže t. j. živali z 35 kg daje se okoli 7 kg mleka. Seveda se mora tudi namen živali še posebno uvaževati, kajti razloček je med telico, ki je za mesarja in drugo, ki je za pleme odločena. V prvem slučaju je očitno treba več piče, kakor v drugem.

Če že ni posebne imenitnosti, da se mleko po teh številkah vravnava, je saj zanimivo zvedeti, koliko izda jedna kila mleka in zanimivo različno sostavljenje, pri čemur se bo marsikak gospodar precej začudil.

Vselej, kedar se tele napaja, mora se skrbno paziti na to, da je posoda, iz katere se mleko daje, čista, umita. Mleko samo mora biti dovolj toplo, vsaj nekaj nad 35° C. Ako je namreč mleko mlačno ali celo mrzlo, škoduje živali in povzročuje bolezni n. pr. drisko. Dogodilo se je že, da je tele samo zavolj tega poginilo.

Kako dolgo pa naj traja vse to? Pri živalih, ki ostanejo doma in so odmenjene za pleme ali za molžo, najmanj štiri tedne. Dosti dalje ni treba mlečne hrane, pač pa se naj podaljša pri onih, katere imaš za mesarja ali domačo porabo, od katerih želiš, da postanejo dabele, dobro rejene. Pri takih naj traja vsaj osem ali deset tednov. Če se pa mleko ali maslo od hiše daje, je seveda stvar drugača, v tem slučaju ne morejo teleta dobivati toliko in tako dolgo čistega mleka. Začne se zmeševati z vodo, a le polagoma, bolje je če se čisto mleko meša najprvo nekoliko dni s posnetim in potlej prideva se z jako ugodnim vspehom nekaj lanenega semena, ovsene moke, otrob in sličnih tvarin, ki se lahko